

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravištvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Doležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobijo se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila se plačuje od navadno vrstice, če se natisne enkrat, po 3 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Velikovška šola.

Minolo nedeljo se je slavil za naše koroške brate čez vse pomenljiv narodni praznik. Odprla in blagoslovila se je namreč ob krasnem vremenu v Št. Rupertu pri Velikovecu slovenska ljudska šola, katero je s pomočjo vrlim tamošnjih kmetov dala postaviti slavna družba sv. Cirila in Metoda. Na tej šoli bodo slovensko deco podučevale in vzgajale v pravem verskem in narodnem duhu č. šolske sestre iz Maribora. Ta šola je res mejnik žalostne preteklosti in boljše bodočnosti koroških Slovencev. Slavnost otvorjenja in blagoslovljenja pa se je vršila tako-le:

Ob 10. uri se je zbralo v Št. Rupertu blizu tri tisoč priprostega naroda iz velikovškega okraja, mnogo odličnih koroških domoljubov, zastopnikov iz Kranjske in Štajarske ter častite šolske sestre Nežika Šišek, Cirila Šijanec in Ottilija Sekolec, ki bodo delovale na tej šoli, ter čast. mati Stanislava s č. prednico Angelino. Starodavna cerkev sv. Ruperta je bila natlačena vernikov, ko je na prižnico stopil čast. g. vikar V. Podgore, ki je v jasnih besedah razložil, česa da otrok potrebuje. Otroku je treba krščanske ljubezni, dušnega in telesnega živeža, lepega vzgleda in molitve. Vse to bodo otroci imeli v tej novi šoli pod vodstvom č. šolskih sester. K sklepu je le-te priporočal slov. starišem ter se vsem zahvalil, ki so kaj k tej stavbi pripomogli. Po pridigi pa je pel slovesno sv. mašo g. dekan Wieser, kateremu sta stregla g. župnik Gabron in g. mestni kaplan J. Rozman.

Po sv. opravilu se je velikanska procesija pomikala k novi, dvenadstropni, krasno in praktično zidanej šoli, katero je nato g. dekan Wieser blagoslovil. Potem so se vsi napotili na dvorišče, kjer se je zavednega ljudstva kar trlo. Pevec grebinjskega Kloštra, ki so pri sv. maši lepo peli, zapoje mišno pesem in zdaj g. Legat otvori zborovanje podružnice sv. Cirila in Metoda za Velikovec in okolico. Vse dobro došle iskreno pozdravi in dá besedo slavnostnemu govorniku, g. stolnemu kaplanu M. Ražunu. Ta navdušeno razloži besede Slovencev: Šola, če pa dobra ni, boljše da je ni; opiše koroške ljudske šole, med katerimi so samo tri slovenske, ter reče, da v tej novi šoli se bodo otroci odgojevali po geslu »Vse za vero, dom, cesarja«.

Ko je bil g. M. Ražun končal in se je poleglo odobravanje, povzel je besedo g. državni poslanec Ant. Koblar, blagajnik družbe sv. Cirila in Metoda, ter je izročil ključ tega novega družbinega zavoda č. šolskim sestram. V imenu teh se zahvali slavni družbi in koroškim domoljubom preč. g. kanonik dr. J. Makar ter v jedrnatih besedah nariše dosedanje delovanje mariborskih šolskih sester ter končno najboljše bodočnost želi toli vrlim koroškim Slovincem. Ko še nato spregovori g. J. Rozman, da v tej šoli niso vzdani rublji,

ampak slovenski denar, in da se naj pošlje svetlemu cesarju udanostna izjava, kar je bilo z nepopisnim navdušenjem vsprejeto, sklenil se je podružničin shod.

Okoli 2. ure popoldne so se gg. duhovniki, posvetni domoljubi in mnogi zavedni kmetje zbrali k banketu pri gospej Aufmuth v Velikovecu. Tukaj je bilo kaj živahno. Pevec iz grebinjskega Kloštra, društva »Gorotan« in želinjski peveci so zapeli več milih pesmic, pa tudi zdravje ni manjkalo. G. dekan Wieser je napil svetlemu cesarju, g. A. Koblar g. št. ruperškemu župniku Fr. Treiberju, ki ima izredno velike zasluge za to novo šolo, g. Treiber se zahvali Bogu, kmetom in posebno družbi sv. Cirila in Metoda. G. kanonik A. Kalan nazdravi koroškim slov. voditeljem, g. L. Kandut vnanjim gostom, g. Legat dr. Tavčarjevi soprogi, ki je na banketu za to šolo nabrala 77 gld., dr. Tavčar izjavi, da so Kranjci gledé koroških Slovencev vedno edini, g. Legat pozdravi g. grofa Christalnigga, g. prefekt Fr. Korošec nazdravi družbi sv. Mohorja, g. grof Christalnigg slovenski edivosti in g. vikar Podgore kmetom. Razun tega se je g. Rozman spominjal šolskih sester, ter se se je slišala marsikatera navdušena beseda, ker je došlo nad 40 telegramov.

Dragi Slovenci in Slovenke! Kolikor nam je mogoče, podpirajmo vedno radi slavno družbo sv. Cirila in Metoda! Saj ona skrbi zato, za kar se vedno borimo, za versko in narodno vzgojo naše mladine. In vi slov. stariši, ki silite svojo dečico v nemške šulvereinske šole, spreglejte vendar enkrat, kako grešite nad svojimi otroci, ker jih odtujujete verskemu in narodnemu duhu! Koroškim Slovincem pa želimo, naj še več takih šol dobijo, kakoršna je velikovška! Še Koroška ni propala!

Ogerske volitve.

To, kar se te dni godi na Ogerskem, ni volilni boj, ampak mesarsko klanje. V Kubinu sta prebodeni dve slovaški ženski. V šopronjski županiji (Nemci in Hrvati) je ubit eden kmet, eden načelnik smrtno ranjen. V Kečkemetu je orožništvo z golo sabljo udarjalo in pozaprla mnogobrojne vladne nasprotnike. 11 oseb je več ali manj težko ranjenih. V Banjski Bistrici so ubili orožniki tri osebe, 16 oseb pa težko ranili. V Neusohlu je tudi bil velik boj. V Erdöközu so orožniki na kmete streljali, ubit je eden, 11 oseb pa je težko ranjenih. V Brezovi so žandarji ubili tri Slovake in 14 težko ranili.

Toda še več! Pri izgredih v Erdöközu je bila namreč 16letna deklica ustreljena, 12 oseb težko in 18 oseb lahko ranjenih. Več poškodovanih oseb je že umrlo. V Erdöközu vlada nekak obležni stan. Od 5. ure popoldne naprej se ne sme nikdo več na ulici prikazati in ob

8. uri se morajo pogasiti luči po vseh hišah. — Tudi v igloškem volilnem okraju prišlo je do obžalovanja vrednih izgredov. Več stotnih vojakov je zasedlo naselbine; veliko število »kolovodij« se je dalo pod ključ in izročilo državnemu pravdniku.

Pa vse te krutosti še niso dospele do svojega vrhunca. Kar se te dni na Madjarskem godi, to je še le krotek preludij žaloigri, katera se bo uprizorila na dan volitve same. In vse te priprave, vse to klanje služi jedino le temu, da se ohrani na krmilu vlada židovskega liberalizma, vlada protiavtstrijskega zistema. Pod avstrijskim orlom naj bi bili naši vojaki po lastnih bratih zato, da se izvoli mladi Košut za poslanca, da se podaljša politično življenje oni kliki, ki je vedno grdila in blatila vse, kar je bilo avstrijskega, in tudi svojo lojalnost do celokupne države merila po znanem merilu 30 : 70!

Ob takih dogodkih bo trebalo odsloviti zmerno politikovanje glede »boljše« državne polovice in misliti na to, da se pravočasno obrzda madjarsko pleme na desnem bregu Litave in tudi njegova notranja politika obrne v tisti tok, kateri je primeren svetovnemu ugledu celokupne države. Noben previden in razsoden politik si ne more prikrivati, da vlada, katera životari ob javnih, nalašč zato uprizorjenih škandalih, pri vnanjih državah ne more imeti nikakih simpatij in nikakega zaupanja, ter da se tem potom diskredituje cela država in se ji krade merodajno spoštovanje in vpliv pri evropskih velesilah. Sramota bi bila za 35 milijonov nemadjarskih državljanov, ako bi se še dalje dali strahovati pičlim sedmim milijonom pravih in — napravljenih Ogrov.

Deželna zavarovalnica zoper točo.

To leto je bilo za kmeta nesrečno, posebno pri nas na Štajarskem. Toča je hudo gospodarila po srednjem in južnem delu dežele, deževalo je dan na dan, reke so stopale čez bregove in napravile mnogo škode, vse vremenske nezgode so se zaklele zoper ubozega kmeta in mu deloma spridile, deloma čisto uničile zemeljske sadove. Klic na pomoč se je razlegal po celi deželi. Naši poslanci so storili svojo dolžnost in prosili pomoči pri deželi in državi. Štajarska hranilnica v Gradcu je dala 50.000 gld.; pomagala bo tudi dežela, kadar se snide deželni zbor; državni zbor je dovolil 200.000 gld. podpore za poškodovane. Toda vse to le malo izdā. Škode je na milijone, podpora šteje le po tisočakah, vsak poškodovanec bo le kaj malega dobil, komaj za tolažbo, beda in skrb pa ostane. Posestniki se bodo morali hudo zadolžiti, kdor ima še kaj kredita, kdor ga nima, bo moral vse prodati.

Pri tako veliki nesreči vsa človeška milosrčnost malo kaj izdā, ker pokrije komaj deseti del škode. Ker nemila toča našo deželo tako pogosto obiskuje, treba bo vendar enkrat resno prevdariti, ali bi ne kazalo, ustanoviti deželno zavarovalnico zoper točo. Deželni odbor se že peča s to zadevo, torej smemo upati, da se bo kaj zgodilo. Imamo sicer razne zavarovalnice zoper točo, pa te so za kmeta predrage, pogoji pretrdi. Taki zavodi morajo rediti mnogo uradnikov in agentov, potrosijo mnogo za potovalce, cenilce, pisma in pristojbine, morajo delničarjem plačati več dividende, kakor bi jim varno naloženi denar obrestij donašal, in slednjič morajo tudi skrbeti, da imajo vedno nekaj denarja v zalogi, da je vsaki dan na razpolaganje. Vsi ti upravni stroški podražijo premije v obilni meri; v Nemčiji je izračunjeno, da pride pri takih zavarovalnicah po 8 do 9 gld. na vsakega zavarovanca samo za stroške, k

temu pride potem še zavarovalnina. Na Bavarskem imajo pa deželno zavarovalnico in pri tej pride na upravne stroške komaj kakih 40 kr. na enega zavarovanca. Če bi dežela zavarovalnico naredila, opravljali bi pisarije uradniki deželnega odbora, ne bilo bi treba zastopnikov, denar bi lahko župani pobirali; namesto plačanih cenilcev naj bi škodo cenili za to izbrani pošteni in modri kmetovalci zastonj; tudi potovalcev in agentov bi ne bilo treba, vsak posestnik naj se primora k pristopu, potem ga ni treba nagovarjati.

Tudi država bi morala tako zavarovalnico zdatno podpirati in to v svojo lastno korist. Zdaj se mora vsako leto na Štajarskem zavolj toče kakih 100.000 gld. davka odpisati; tega potem ne bo treba, če se bo prizadetim posestnikom škoda povrnila. Želimo torej, naj bi se deželni zbor te zadeve kmalu lotil in zavarovalnico zoper točo brez zamude ustanovil. Kmet bo moral sicer nekaj plačati, zato bo pa mirno spal, toča ga ugonobiti ne bo več mogla. H.

Cerkvene zadeve.

Slovenska umetnost.

V oknu neke štacune našega mesta je te dni videti razpelo ali križ, pred kojim vsakdo nehoté postoji, kajti takega dela ni videti vsak dan. To razpelo je delo domačega umetnika, ki se je, dovršivši šole, pred mesecem v Mariboru nastanil. Boljše bi mladi umetnik svojega javnega življenja ne mogel pričeti, a boljše bi se tudi občinstvu ne mogel priporočiti; Kristus na križu je umetniško delo v pravem pomenu besede; komur tega ne pravi sodba, pravi mu to srce, ki zatrepeče ljubezni in strahu pred obličjem Sinu božjega.

Naš umetnik je gospod Jakob Žnider, akademični kipar, rojen leta 1862. pri Sv. Jarneju blizu Konjic. Dolgo, dolgo je v svojem mladem srcu gojil željo, da bi mogel svoje moči posvetiti edino le kiparstvu, in sicer cerkvenemu, toda zadovoljiti se je moral s poskusi, ki jih je izvrševal v prostih uricah, utrujen po poljskem delu. Vendar je osoda nanese, da se je mogel leta 1885. napotiti v svet, učiti se. Mlademu Slovencu je prva pot seveda bila v Ljubljano. Tukaj je poprosil slovečega kiparja Frana Zajca, kojega slovi spomenik Slomšekov v mariborski stolnici, da ga sprejme. Zajc mu prošnjo izpolni in g. Žnider ostane Zajcu marljiv, dovteten in hvaležen učenec do njegove smrti leta 1888. Nato je vstopil v delavnico slovitega ljubljanskega kamnoseka g. Petra Tomana in tukaj delal poldrugo leto. Želja, obraževati se v svoji stroki še dalje, gnala ga je leta 1889. na Dunaj. Tam so njegove zmožnosti spoznali in bil je sprejet v akademijo obrazovalnih umetnostij. To je na avstrijskih tleh najvišja šola za take, ki se hočejo n. pr. v kiparstvu, slikarstvu, stavbarstvu izobraziti do kraja. Na tej soli učé moške, ki se v svojih strokah na daleč okrog prvaki. Posebno pa sluje dandanes kiparski oddelek, ki ima za učitelje brezdvomno najboljše kiparje srednje Evrope: Kundmanna, Zumbuscha in Helmerja. Teh umetnikov bil je g. Žnider skoz štiri leta, kakor to izkazujejo spričevala, jako priden učenec in on bi po dovršeni akademiji lahko bil stopil v svet, vendar tega ni storil, marveč ostal je še jedno leto v posebni šoli profesorja Kundmanna. Po petih letih dal je slovo šolam, a nikakor ne uku. Od leta 1894. do letošnjega ostal je na Dunaju in izvrševal pod nekim mojstrom cerkvena kiparska dela.

Čemu to vse tako natanko pravim? Zato, da dokažem, da je g. Žnider svojo dolžnost storil. Sedaj pa